

RENDESZETI KUTATÁS ÉS OKTATÁS EURÓPAI DIMENZIÓI

Bevezetés

Európa egyetemeinek korszerűsítése nem pusztán a Lisszaboni Stratégia és a Bologna Folyamat sikerének záloga, hanem az egyre inkább globális és tudásalapú gazdaság irányába tett lépések része. A változások menetrendjének fő elemeit az Európai Tanács határozta meg és adott nekik további lendületet. Az első lépést az Európai Tanács a 2005. októberi Hampton Court-i informális találkozón tette meg mikor a kutatást és fejlesztést, valamint az egyetemeket az európai versenyképesség alapjaiként ismerték el. Az Európai Tanács 2006. tavaszi ülésén megállapodott abban, hogy határozottabb európai szintű fellépésre van szükség ezen egyetemekkel és kutatással kapcsolatos menetrend előreviteléhez, amelyet a megújult növekedési és foglalkoztatási partnerség keretében végre kell hajtani. A növekedésről és foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatásokon alapuló nemzeti reformprogramokban a tagállamok általában hivatkoznak e témákra, azonban alig néhányan kezelik ezeket nemzeti prioritásként. Pedig e változások Európa saját megközelítésének megújításához szükségesek, és nem valamely importált modell átvételéhez. E tekintetben az egyetemek alapvető helyi, regionális és nemzeti gyökerei mellett az európai keretek is egyre fontosabbá váltak.²⁶⁸ A rendészeti felsőoktatás modernizációja szerves részét képezi ezeknek a folyamatoknak, magas minőséget kell hozniuk az oktatás és kutatás terére. Ebből kifolyólag rendészeti kutatásnak és oktatásnak az Európai Unióban jogi, nemzetközi együttműködési, szervezeti, finanszírozási és személyi dimenziói vannak.

Jogi dimenziók

Az oktatás szerepét és célját az Unió politikáiban az elsődleges európai jogforrás az Európai Unió működéséről szóló szerződés XII. címe említi meg. Az Unió támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez és a tagállamok közötti együttműködés ösztönzéséhez. Az Unió fellépésének célja az európai dimenzió fejlesztése az oktatásban, a diákok és a tanárok mobilitásának ösztönzése, az oktatási intézmények közötti együttműködés előmozdítása, a távoktatás fejlesztése és a fiatalok és a pedagógusok csereprogramjainak betöltése. Annak érdekében, hogy hozzájáruljon az említett célkitűzések eléréséhez az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében ösztönző intézkedéseket fogad el, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását.²⁶⁹

Tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre²⁷⁰ és annak XIX. címére az Unió célja, hogy egy kutatási térség létrehozásával erősítse tudományos és

²⁶⁸ COM(2006)208 végleges, 2006.5.10.

²⁶⁹ HL C 83., 2010.3.30., 120. o.

²⁷⁰ HL C 83., 2010.3.30., 128. o.

technológiai alapjait, továbbá ösztönözze versenyképességének fejlődését, ugyanakkor támogassa a szerződések egyéb fejezetei alapján szükségesnek ítélt kutatási tevékenységeket. E célból az Unió az egész területén ösztönzi a kutatási központokat és egyetemeket a magas színvonalú kutatási és technológiafejlesztési tevékenységeik terén. Támogatja azokat az együttműködésüket célzó erőfeszítéseiket, amelyek célja elsősorban az, hogy a kutatók a határokon átívelő módon, szabadon, együttműködésének egymással. E célkitűzések megvalósítása érdekében az Unió a tagállamokban végzet tevékenységeket kiegészítő alábbi tevékenységeket folytatja:

- kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs programok végrehajtása a vállalkozásokkal, kutatási központokkal és egyetemekkel való és az azok közötti együttműködés előmozdításával;
- a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel történő együttműködés előmozdítása az uniós kutatás, technológiai fejlesztés és demonstráció területén;
- az uniós kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységek eredményeinek terjesztése és hasznosítása;
- az uniós kutatók képzésének és mobilitásának ösztönzése.

Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően többéves keretprogramot fogadhat el, amelyek felölelik az Unió valamennyi tevékenységét.

A keretprogram meghatározza azokat a tudományos és technológiai célkitűzéseket, amelyek az Európai Unió működéséről szóló szerződés 180. cikkben előírányzott tevékenységekkel kell megvalósítani, és rögzíti az ezekkel kapcsolatos prioritásokat. Kijelöli e tevékenységek irányvonalait és rögzíti az Unió keretprogramban való pénzügyi részvételének legmagasabb teljes összegét és részletes szabályait, valamint az egyes előírányzott tevékenységekre vonatkozó részösszegeket.

A keretprogram végrehajtása az egyes tevékenységeken belül kialakított egyedi programok útján történik. Minden egyedi programban meg kell határozni végrehajtásának részletes szabályait, rögzíteni kell időtartamát és rendelkezni kell a szükségesnek ítélt eszközökről. Az egyedi programokban rögzített, szükségesnek ítélt összegek nem léphetik túl a keretprogramra és az egyes tevékenységekre megállapított teljes összeg felső határát.

A többéves keretprogramban tervezett tevékenységek kiegészítéseként rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament megállapítja az európai kutatási térség megvalósításához szükséges intézkedéseket. E programok végrehajtása érdekében az Unió meghatározza az alanyok részvételére vonatkozó szabályokat és a kutatási eredmények terjesztésére vonatkozó szabályokat. A többéves keretprogram végrehajtása során az Unió harmadik országokkal vagy nemzetközi szervezetekkel történő együttműködést irányozhat elő az uniós kutatás, technológiai fejlesztés és demonstrációs programok területén. Az ilyen együttműködésre vonatkozó részletes szabályok az Unió és az érintett harmadik felek közötti megállapodások tárgyát képezhetik.

Az ilyen nemzetközi megállapodások a biztonság olyan alábbi területeire terjedhetnek ki, mint a polgárok biztonsága, a biztonság és a társadalom közötti kölcsönhatás, a határellenőrzések és a határátlépés biztonságossága, a vonatkozó előírások,

szabványok, iránymutatások, képzési programok, vizsgálati jelentések, adatok, felszerelések kialakítása és cseréje, valamint a személyzet cseréje.²⁷¹

Jelenleg a legfontosabb másodlagos európai jogi norma, amely szabályozza a tudományos kutatást olyan témakörben, mint a biztonság és rendészet Az Európai Parlament és a Tanács 1982/2006/EK határozata az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjáról (2007–2013).²⁷² Keretprogram időszaka a 2007. január 1-jétől 2013. december 31-ig tart.

Az hetedik keretprogram céljai eléréséhez négyféle tevékenység ösztönzése szükséges: a transznacionális együttműködés a politikák által meghatározott témákban („Együttműködés” program), a kutatóközösség kezdeményezésén alapuló, kutatók által javasolt kutatás („Ötletek” program), az egyes kutatók támogatása („Emberek” program) és a kutatási kapacitások támogatása („Kapacitások” program).

Az Együttműködés program keretében az Unió támogatja, belüli és kívüli megfelelő szintű transznacionális együttműködést, a tudományos és technológiai fejlődés olyan fontos területeinek megfelelő témákban, amelyeken a kutatást támogatni és erősíteni kell az európai társadalmi, gazdasági, környezeti, közegészséggel kapcsolatos és ipari kihívásoknak való megfelelés, a közjó szolgálata és a fejlődő országok támogatása érdekében. E program lehetőség szerint rugalmasságot biztosít a több tematikus prioritásra kiterjedő, küldetésorientált rendszerek számára.

Az Ötletek program keretében a tevékenységeket az Európai Kutatási Tanács (EKT) végrehajtja, amely nagy fokú önállósággal rendelkezik, hogy európai szinten az európai kiválóságra építve nagyon magas szintű kutatás valósuljon meg a tudás határterületein, és nemzetközi elismertsége növekedjék. Az EKT-nak rendszeres kapcsolatot kell fenntartania a tudományos közösséggel és az európai intézményekkel.

Az Emberek program keretében a kutatói pálya választására ösztönzi az egyéneket, Európában kell marasztalni az európai kutatókat, a világ minden tájáról Európába kell vonzani a kutatókat, és vonzóbbá kell tenni Európát a legjobb kutatók számára. Az program arra ösztönzi az egyéneket, hogy kutatói pályára lépjenek, strukturálja a kutatói képzési kínálatot és lehetőségeket. Továbbá arra ösztönözi az európai kutatókat, hogy Európában maradjanak vagy ide visszatérjenek. Aktuális probléma az ágazatok közötti mobilitás. A kutatók mobilitása nemcsak előmenetelük szempontjából kulcsfontosságú, hanem amiatt is, hogy megosztható és átadható legyen a tudás az országok és ágazatok között, és biztosított legyen, hogy a különböző tudományágakban végzett, a tudás határterületein történő innovatív kutatáshoz elkötelezett és hozzáértő kutatók járuljanak hozzá, és megnövelt pénzügyi források álljanak rendelkezésre.

A Kapacitások program keretében optimalizálja a kutatási infrastruktúrák használatát és fejlesztését. Támogatja a kutatásorientált regionális klaszterek fejlődését. Az európai társadalomban közelebb kell hozni egymáshoz a tudományt és társadalmat. A nemzeti és közösségi szinten támogatja a kutatási politikák összehangolt fejlesztését, továbbá a nemzetközi együttműködés támogatására horizontális cselekvéseket és intézkedéseket végrehajtja.

Az Együttműködés program keretében végzett kutatótevékenységek teljes palettájának támogatása a következő területeket érinti:

²⁷¹ HL L 125., 2010.5.21. 54. o.

²⁷² HL L 412., 2006.12.30. 1. o.

- Egészségügy;
- Élelmiszerek, mezőgazdaság és halászat, és biotechnológia;
- Információs és kommunikációs technológiák;
- Nanotudományok, nanotechnológiák, anyagtudomány és új gyártástechnológiák;
- Energia;
- Környezetvédelem (beleértve az éghajlatváltozást is);
- Közlekedés (beleértve a repüléstechnikát is);
- Társadalom-gazdaságtan és humán tudományok;
- Űrkutatás;
- Biztonság.

A hetedik keretprogramnak ebben a részében az Unió belüli és kívüli, különböző formákban megvalósuló transznacionális együttműködés kapott támogatást, a tudomány és technológia olyan fontos területeinek megfelelő témákban, amelyekben a legmagasabb színvonalú kutatást támogatni és erősíteni kell az európai társadalmi, gazdasági, környezeti és ipari kihívásoknak való megfelelés érdekében. Az átfogó cél a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás.

E témák nagyvonalakban, viszonylag magas szinten kerülnek meghatározásra oly módon, hogy a hetedik keretprogram időtartama során esetlegesen felmerülő változó igényekhez és lehetőségekhez igazodhassanak. Minden egyes témán belül egy sor tevékenységet állapítottak meg, amelyek jelzik a közösségi támogatás tervezett irányvonalait. Ezeket a tevékenységeket a közösségi célokhoz – beleértve a tudásalapú társadalomba való átmenethez, az érintett európai kutatási potenciálhoz és ezekben a témákban a közösségi szintű beavatkozás hozzáadott értékéhez – való hozzájárulásuk alapján választották ki. Külön figyelmet fordít a tematikus területek közötti hatékony koordináció biztosítására, valamint a több témát átfogó kiemelt fontosságú kutatási területekre. Bátorítják a multidiszciplinaritást a több témát érintő kutatási és technológiai kérdések közös, több témát átfogó megközelítésével, a több témát érintő együttműködés fontos eszközét képező közös felhívások segítségével. A tíz kutatási téma a közösségi politikák megfogalmazásának, végrehajtásának és értékelésének alátámasztásához szükséges kutatásokat is magában foglalja, mint például az egészségügy, a biztonság, a közlekedés, az oktatás és képzés, a foglalkoztatás, a szociális ügyek, a kohézió, valamint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség kialakítása területén folyó kutatások, az interoperabilitás és a szabványok minőségének és végrehajtásának javítására vonatkozó, jogi szabályozást megelőző és ezzel egyidejű kutatás mellett, és ezáltal fokozza az európai versenyképességet.

A téma keretében foglalkozni kell a biztonsági kutatás tartalmával, amely szorosan összefügg a rendészeti kutatással. A szükséges a képességek kiépítését szolgáló technológiák és tudás létrehozása a polgárok biztonságának szavatolásához olyan fenyegetések ellen, mint például a terrorizmus, a természeti katasztrófák és a bűnözés, az emberi alapjogok, köztük a magánélethez fűződő jog egyidejű tiszteletben tartásával irányuló kutatási eredmények szolgáltatása ez a cél a biztonság kutatása.

A biztonsághoz kapcsolódó kutatások alapvető építőkövet jelentenek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben elérendő magas szintű biztonság megvalósításához.

A biztonsággal kapcsolatos jelenlegi európai kutatási tevékenységek az erőfeszítések szétaprózottságától, a mennyiségnek és a tárgykörnek megfelelő kritikus tömeg hiányától és a kapcsolatok és az átjárhatóság hiányától szenvednek. Európának hatékony intézményi megállapodások létrehozásával, valamint a különböző nemzeti és nemzetközi résztvevők együttműködésre és tevékenységük összehangolására való bátorításával javítania kell erőfeszítései összhangját annak érdekében, hogy elkerülhetők legyenek az átfedések, és lehetőség szerint kihasználhatók legyenek a szinergiában rejlő előnyök. A közösségi szintű biztonsági kutatás kizárólag polgári irányú, és olyan tevékenységekre összpontosít, amelyek nemzeti szinten is nyilvánvalóan többletértéket jelentenek. Ennek következtében a hetedik keretprogram keretében folyó polgári biztonsági kutatás megerősíti az európai biztonsági iparág versenyképességét.

A biztonsági kutatásnak az egyes műveletek területén a közös IKT-rendszerek jobb kihasználása révén hangsúlyon az Uniónak az ellenőrzésre, az információterjesztésre, valamint a veszélyekre és balesetekre vonatkozó kapacitásait, továbbá a jobb értékelési és helyzet-ellenőrzési rendszereit.

A titoktartással kapcsolatos különleges követelményeket be kell tartani, el kell kerülni azonban a kutatási eredmények átláthatóságának szükségtelen korlátozását. Emellett olyan területeket kell meghatározni, amelyeken a kutatási eredmények közzétehetők.

Az alábbiakban felvázolt, nem védelmi jellegű tevékenységek kiegészítik és egységes keretbe foglalják a polgári biztonságot érintő, más témakörökben végzett technológia- és rendszerorientált kutatást. Ezek a kutatási tevékenységek küldetésorientáltak, és a konkrét biztonsági küldetések szempontjából lényeges technológiák és képességek kialakítására irányulnak. Ezek szándékoltnak rugalmasak, így alkalmazhatók a ma még ismeretlen, a jövőben esetleg felmerülő biztonsági fenyegetésekre és az ezekhez kapcsolódó politikai igényekre is.

Teljesíteni ezeket az elveket kutató tevékenység szempontjából négy területre bonthatjuk. Első terület a polgárok biztonsága és védelme ideértve a biológiai biztonságot, valamint a bűnözés és a terrortámadások jelentette veszélyek elleni védelmet is. Második területbe tartozik az infrastruktúra és a közművek biztonsága. A meglévő és jövőbeni, köz- és magántulajdonú kritikus és hálózatos infrastruktúra (például közlekedési, energetikai, IKT), rendszerek és szolgáltatások (beleértve a pénzügyi és a közigazgatási szolgáltatásokat is) elemzése és biztonságosabbá tétele. Harmadik terület magába tartalmazza az intelligens határőrizet és a határok biztonságát. Európa szárazföldi és part menti határai biztonságának megerősítéséhez (beleértve a határellenőrzést és a határok felügyeletét is) szükséges valamennyi rendszer, berendezés, eszköz és folyamat, továbbá a gyors azonosítási módszerek hatékonyságának és működőképességének fokozását szolgáló technológiákra és képességekre összpontosítva. Negyedik terület foglalkozik a biztonság és a biztonságosság helyreállítása válság idején. A veszélyhelyzetek kezelésére szolgáló különböző műveleteket (például polgári védelem, humanitárius és mentési feladatok) áttekintő és támogató technológiákra, továbbá a szervezetközi felkészülésre, koordinációra és kommunikációra, a megosztott architektúrákra, az emberi tényezőre és egyéb hasonló kérdésekre összpontosítva.

Az előző négy területet a következő, horizontális jellegű témakörök támogatják, mint a biztonsági rendszerek integrálása, összekapcsolhatósága és interoperabilitása témakör, a biztonság és társadalom témakör, a biztonságot érintő kutatás összehangolása és rendszerezése témakör. Utolsó témakör a biztonságot érintő európai és nemzetközi kutatási erőfeszítések összehangolása és a polgári, biztonsági és védelmi kutatás szinergiájának

megeremtése, a jogi feltételek javítása, továbbá a meglévő infrastruktúra optimális kihasználásának elősegítésére fókuszál.

A fentiek alapján fogadták el, hogy a Tanács határozatát az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogramjának (2007–2013) végrehajtására irányuló „Együttműködés” egyedi programról.²⁷³ A határozat célja a meglévő technológiák optimális és összehangolt használatának biztosítása az európai polgári biztonság javára. Továbbá a polgári biztonsági megoldások szolgáltatói és használói közötti együttműködés serkentése, és a biztonsági rések csökkentése érdekében célzottan a missziókra irányuló kutatási eredmények felmutatása.

A biztonsággal foglalkozó kutatási téma kizárólag a polgári alkalmazásra összpontosít, és támogatja a biztonsági szempontból lényeges közösségi politikákat és kezdeményezéseket, például a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozását, a polgári védelmet (beleértve a természeti és az ipari katasztrófákat), a külső politikákat. Ezen keresztül a téma hozzájárul a növekedéshez, a foglalkoztatáshoz és az európai biztonsági ipar versenyképességéhez. Mindez elősegíti a különböző nemzeti és nemzetközi résztvevők együttműködését és tevékenységének összehangolását annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a feleslegesen végzett munka, és lehetőség szerint kihasználhatók legyenek a szinergiában rejlő előnyök. A tevékenység célja a képességekben mutatkozó hiányok kitöltése, és Európa biztonsági igényei tekintetében egyértelmű hozzáadott érték nyújtása. A téma egészében vezérelv a polgári szabadságjogok tiszteletben tartása.

E nem védelmi jellegű közösségi szintű tevékenységek négy, politikailag jelentős horderejű és a fenyegetések és a biztonságot potenciálisan érintő események tekintetében európai többletértékkel rendelkező konkrét kihívásoknak megfelelően kijelölt polgári biztonsági célterületre, valamint három horizontális területre irányulnak. Mindegyik biztonsági célterület hat fázissal foglalkozik, amelyek időben és hangsúlyban eltérnek egymástól. A hat fázis a következő: felismerés (eseményorientált), megelőzés (fenyegetésorientált), védelem (célorientált), felkészülés (műveletorientált), válaszadás (válságorientált) és kárenyhítés (következményorientált). Az első négy fázis az esemény elkerülését és potenciális negatív hatásainak csökkentését célzó teendőket jelenti, az utolsó kettő pedig az eseményből adódó helyzettel és a hosszabb távú következményekkel való együttéléstől szól.

A polgárok biztonságáért felelős személyeknek az egyes biztonsági célterületek egyes fázisaiban a képességek különböző együtteseivel kell rendelkezniük ahhoz, hogy hatékonyan megbirkózzanak az egyes fenyegetésekkel és eseményekkel. Ezek a képességek arra utalnak, hogyan kell a teendőket ellátni, és számos esetben több fázisban vagy biztonsági célterületen is felhasználhatók. A képességekre ismeretek, technológiák és szervezeti intézkedések alkalmas együttese alapján lehet szert tenni. E téma keretébe tartoznak a fejlett tudás és technológiák közötti hatékony kapcsolódások biztosítása, a különböző műveletek terén működő, közös IKT-rendszerek jobb felhasználása, valamint a kidolgozott folyamatok és azoknak a különböző végfelhasználók általi tényleges végrehajtása Európa biztonsági képességeinek fokozása érdekében.

A kutatás multidiszciplináris és célterület-orientált, a technológia- és módszerfejlesztéstől a technológiák és rendszerek integrálásáig, demonstrációjáig és

²⁷³ HL L 400., 2006.12.30. 87. o.

igazolásáig terjed. A minél nagyobb alkalmazási terület érdekében ösztönzik a többcélú technológiákat, a rendelkezésre álló és a kialakulóban lévő technológiák közötti termékeny kölcsönhatások előmozdítása és e technológiák polgári védelmi célú felhasználása. A biztonsági kutatással foglalkozó téma célja, hogy olyan közép- vagy hosszú távú, hatásos megoldások szülessenek, amelyek megfelelően alkalmazhatók és innovatívak a vonatkozó veszélyek legyőzéséhez. E kutatás a polgári biztonságot érintő, más témakörökben elvégzett technológiaorientált és rendszerorientáltabb kutatást is kiegészíti és egységes keretbe foglalja.

A biztonsági kutatás egyedi végrehajtási szabályokat igényel, amelyek tekintetbe veszik annak különleges jellegét, védelmet biztosítanak a biztonsággal kapcsolatos érzékeny információknak, és a tagállamok és a végfelhasználók részére megfelelő információval szolgálnak az eredményekről.

A polgárok biztonságáért felelős hatóságok és szervek részvételét a téma tevékenységeiben egyformán akceptálni kell. Az Európai Biztonságpolitikai Kutatási Tanácsadó Bizottság (EBKTB) által kidolgozott hosszabb távú kutatási menetrend támogatást ad a témában végrehajtandó kutatás tartalmának és szerkezetének meghatározásához.

Az egyedi programban megjelölt tevékenységek a következő biztonsági célterületekre irányulnak:

1. A polgárok biztonsága

A tevékenység a potenciális, transznacionális jelentőségű események kockázati vonatkozásaira, például az elkövetőkre, az általuk alkalmazott vagy támadási mechanizmusként használt felszerelésre és erőforrásokra összpontosít. A cél egyrészt az események elkerülése, másrészt potenciális következményeik mérséklése. A polgári védelem biztosításához szükséges képességek kiépítése érdekében súlyt kell helyezni például a következő kérdésekre: a veszély tudatosítása (például információk gyűjtése, rendszerezése, feldolgozása, megosztása; riasztás), felderítés (például veszélyes anyagok, robbanóanyagok, biológiai vagy kémiai hatóanyagok, egyének vagy csoportok, gyanús viselkedés), azonosítás és igazolás (pl. személyeké, az anyagok típusáé és mennyiségéé), megelőzés (például a pénzforrásokhoz való hozzáférés, a pénzmozgások és a pénzügyi rendszerek ellenőrzése), a készség (például kockázatelemzés a nagy kiterjedésű események vonatkozásában stb.), semlegesítés (pl. rakéták, kommunikáció, járművek, roncsolásmentes rendszerek) és a terrortámadások hatásainak féken tartása, valamint a bűnüldözési adatfeldolgozás.

2. A tevékenység az elkövetés célpontjaira összpontosítása

A tevékenység a transznacionális jelentőségű események vagy katasztrófák célpontjaira összpontosít.²⁷⁴ A cél egyrészt az események elkerülése, másrészt potenciális

²⁷⁴ Eseményekhez tartoznak például a nagy rendezvények helyszíne, a politikai (például parlamenti épületek) vagy szimbolikus (például bizonyos műemlékek) szempontból jelentős helyszínek. Infrastruktúrához tartoznak például az energia- (olaj, villamos energia, gáz) és a vízellátó rendszer, a közlekedés (beleértve a légi, a tengeri és a szárazföldi közlekedést is), a hírközlés (beleértve a műsorszórást is), a pénzügyi, közigazgatási és közegészségügyi intézmények stb.

következményeik mérséklése. A szükséges képességek kialakítása érdekében többek között a következő kérdések kapnak hangsúlyt:

- a fizikai infrastruktúrában és ennek üzemében fellelhető gyenge pontok elemzése, modellezése és értékelése;
- a meglévő és a jövőben létesülő köz- és magántulajdonú kritikus hálózatos infrastruktúrák, rendszerek és szolgáltatások biztosítása fizikai, logisztikai és funkcionális oldalról;
- az esemény bekövetkeztekor gyors reakciót lehetővé tevő, védekező és riasztórendszerek;
- az esemény egymást követő hatásai elleni védelem, új, biztonságos infrastruktúrák és közművek kiépítési kritériumainak meghatározása.

3. Intelligens határőrizet és a határok biztonsága

A tevékenység a határok biztonságával kapcsolatos európai stratégia egymást követő rétegeivel kapcsolatos kérdésekre irányul, kezdve a nagykövetségek és a konzuli képviseletek vízumkérelmezési eljárásaival (1. szint), folytatva a határokon átnyúló együttműködéssel (2. szint), a szárazföldi, kikötői és repülőtéri határátkelőkön, valamint a zöld és kék határ határátkelőin végrehajtott intézkedésekkel (3. szint), befejezve végül az európai külső határokon belüli tevékenységekkel (4. szint), mint például az információcsere, a kompenzációs intézkedések, a schengeni információs rendszer (SIS), valamint az igazságügyi és rendőri, vámügyi és határőrizeti együttműködés. A cél egyrészt az események elkerülése, másrészt potenciális következményeik mérséklése.

A szükséges képességek kialakítása érdekében többek között a következő kérdések kapnak hangsúlyt: a határátkelőhelyeken alkalmazott valamennyi, biztonsági szempontból lényeges (például a belépni kívánó személyek személyazonosságának megállapítására, személyek és áruk jelenlétének nem invazív kimutatására, anyagok nyomon követésére, mintavételezésre, térfigyelésre, ezen belül különösen adatok begyűjtésére és elemzésére stb. szolgáló) rendszer, berendezés, eszköz és folyamat hatékonyságának és eredményességének fokozása. Továbbá prioritás olyan kérdésekre válaszolni, mint az európai szárazföldi és tengeri határok biztonságának növelése (például járművek nem invazív és víz alatti kimutatásával, járművek nyomon követésével, térfigyeléssel, ezen belül különösen adatok begyűjtésével és elemzésével, felügyelettel, távoli műveletekkel stb.), tengerbiztonság és az illegális migrációs mozgások elemzése és kezelése.

4. A biztonság és védelem helyreállítása válság idején

A tevékenység a különböző szükséghelyzeti operatív intézkedéseket, például a polgári védelmet (beleértve a természeti katasztrófákat és az ipari baleseteket), a humanitárius segítségnyújtást és a mentési feladatokat áttekintő és támogató technológiákra összpontosít. A szükséges képességek kialakítása érdekében többek között a következő kérdések kapnak hangsúlyt: a biztonságot érintő eseményekkel (például a szervezetek fellépésének összehangolása és szükséghelyzeti kommunikáció, a stratégiai tartalékok, stratégiai készletek stb. felmérése), a válságkezelés (integrált riasztási és kezelési eszközök, az esemény értékelése és a prioritásokkal kapcsolatos követelmények, heterogén szereplők

és források integrálása, kiürítés és elszigetelés, a terrortámadások és a bűncselekmények hatásainak semlegesítése és féken tartása stb.), ellenséges környezetben történő beavatkozás, a szükséghelyzeti humanitárius segítségnyújtás és a biztonságot érintő események következményeinek és egymást követő hatásainak kezelése (pl. a közegészségügyi rendszer működése, az üzletmenet folyamatossága, bizalomnövelő intézkedések, a társadalom megszakított vagy szétzilált működésének helyreállítása stb.) szembeni általános szervezeti és operatív készségek.

A fenti célterületeket a következő horizontálisan összefüggő tevékenységek befolyásolják. A hírszerzés, az információgyűjtés és a nemzetbiztonság területével kapcsolatos tevékenységek megalapozása többek között összpontosít a rendszerek, berendezések, szolgáltatások és folyamatok – beleértve a bűnüldözés – interoperabilitásának és egymás közötti kommunikációjának javítására, és ezzel párhuzamosan megbízhatóságuk biztosítása, a bizalmas adatok védelme és az információk integritása, valamennyi tranzakció és feldolgozásuk nyomán követhetősége stb.

A horizontális jellegű tevékenységet a természettudományok, a műszaki tudományok és más tudományterületek, különösen a politika-, a társadalom- és a humán tudományok kölcsönhatását mozgósítva lehet elvégezni. A kutatás a bűnözéssel kapcsolatos, a kriminalisztikai helyzetben beálló változások leírására alkalmas statisztikai mutatók kifejlesztésére is törekszik.

A kutatás összehangolásával és rendszeresítésével folyamodó tevékenység platformot biztosít a biztonságot érintő nemzeti, európai és nemzetközi kutatási erőfeszítések összehangolásához és rendszerezéséhez, a polgári, a biztonsági és a védelmi tárgyú kutatások közötti szinergiák kialakításához, valamint a biztonsági kutatás keresleti és kínálati oldalának összehangolásához. A tevékenység mindemellett a vonatkozó jogi feltételek és eljárások javításával is foglalkozik.

Nemzetközi együttműködés dimenziói

Egyedi nemzetközi együttműködési tevékenységekre olyan esetekben kerülhet sor, ha kölcsönös előnyök érhetők el, például a globálisan alkalmazható biztonsági tevékenységek. A biztonsági tárgyú kutatási tevékenységekben a közösségi politikák belső és külső aspektusaival összhangban kell nemzetközi együttműködést folytatni. E terület különleges érzékenysége miatt a nemzetközi együttműködést eseti alapon, az érintett országok tekintetében kell mérlegelni. A nemzetközi együttműködésre vonatkozóan egyedi követelmények és feltételek a munkaprogramban írhatók elő.

A biztonságra vonatkozó kutatási téma természeténél és kialakításánál fogva rugalmas. A tevékenységek lehetővé teszik, hogy a kutatás a ma még ismeretlen biztonsági veszélyekre, többek között katasztrófákra és az ezekhez kapcsolódó szakpolitikai igényekre is kiterjedjen. Ez a rugalmasság kiegészíti a fentiekben felvázolt kutatási tevékenységek biztonsági célterületekre összpontosító jellegét.

A hetedik keretprogramon belül a különböző programok alapján megvalósított nemzetközi fellépések végrehajtására átfogó nemzetközi együttműködési stratégia összefüggésében került sor.

Ennek a nemzetközi együttműködésnek három egymással összefüggő célja van:

1. Európa versenyképességének támogatása a harmadik országokkal fennálló stratégiai partnerségeken keresztül a kiválasztott tudományterületeken, valamint a

harmadik országok legjobb tudósainak ösztönzése arra, hogy Európában és Európával együttműködve tevékenykedjenek.

2. A harmadik országbeli partnerekkel való kapcsolattartás megkönnyítése azzal a céllal, hogy biztosított legyen a világ más részein elvégzett kutatásokhoz való jobb hozzáférés.
3. Harmadik országokban felmerülő vagy globális jellegű problémák megoldása, kölcsönös érdekek és kölcsönös előnyök alapján.

A hetedik keretprogramon belül a harmadik országokkal folytatott együttműködés különösen a következő országcsoportokra összpontosul, mint a tagjelölt országokra, az EU szomszédos országaira, a fejlődő országokra és a fellendülőben lévő gazdaságokra. Az európai egyetemek között az elmúlt évtizedekben kialakított széles körű együttműködés, mobilitás és hálózatok megeremttették a fokozottabb nemzetközivé tétel megfelelő feltételeit. A legtöbb egyetemnek már van tapasztalata többoldalú konzorciumokkal, és sokan vesznek részt közös képzésekben vagy kettős diplomáról szóló megállapodásokban. Az Erasmus Mundus mesterképzései bebizonyították, hogy e világon egyedülálló európai kezdeményezések megállják a helyüket a globális szinten.

Szervezeti dimenziók

A rendészeti kutatás és oktatás szervezeti dimenzió részei olyan alanyok, mint az egyetemek, főiskolák, kutató intézetek és kiválósági központok. A határőrizet és a határok biztonsága terén a szervezeti dimenziót az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (FRONTEX) tölti ki. Különleges kiegészítő testületekhez tartoznak a tudományos tanácsok (az Európai Tudományos Tanács), bizottságok vagy munkacsoportok.

A közös tevékenységek koordinálása céljából a nemzetközi megállapodásokban irányítócsoporthoz, irányítóbizottságok és vegyes bizottságok vannak kijelölve. Feladatuk a megállapodásokon belül megvalósuló együttműködési tevékenységek felügyelete és ösztönzése. Az alanyoknak biztosítaniuk kell az információcserét a nemzetközi megállapodások keretében megvalósuló együttműködésre vonatkozó gyakorlatokról, törvényekről, rendeletekről és programokról. A soron következő évekre vonatkozóan megtervezik és kijelölik a célkitűzéseket, javaslatokat tesznek *ad hoc* tevékenységekre, továbbá felülvizsgálják a megállapodás keretén belül a két fél programjában szereplő tevékenységeket, a részvétel mértékét és a hasonló erőfeszítéseket.

Az európai egyetemek jelenleg számos fontos területen nem képesek kihasználni potenciáljukat. Ennek eredményeképpen lemaradnak a tehetséges egyetemi oktatók és hallgatók felerősödött nemzetközi versenyében, és elesnek a gyorsan változó kutatási menetredektől és a sikerhez szükséges kritikus tömeg, kiválóság és rugalmasság megeremttetésének lehetőségétől. E kudarcok oka a túlzott állami ellenőrzés és az elégtelen finanszírozás együttes hatása.

Az egyetemek csak akkor válhatnak innovatívvá és akkor képesek reagálni a változásokra, ha valódi autonómiát kapnak és elszámolási kötelezettséggel tartoznak. A tagállamoknak az egyetemi szektort egészként, általános szabályok, szakpolitikai célkitűzések, finanszírozási mechanizmusok, oktatási, kutatási és innovációs ösztönzők keretében kell irányítani. Az egyetemeknek pedig, miután megszabadultak a

túlszabályozástól és a túlságosan a részletekbe menő irányítástól, el kell fogadni, hogy eredményeikről teljes, részletes *intézményi* elszámolási kötelezettséggel tartoznak a társadalom felé.

Ehhez új belső irányítási rendszerekre van szükség, amelyek stratégiai prioritásokon és a humán erőforrások szakmai irányításán, beruházási és igazgatási eljárásokon alapulnak. Ugyancsak szükséges, hogy az egyetemek felszámolják karokra, tanszékekre, laboratóriumokra és igazgatási egységekre való széttagoltságukat, és erőiket egyesítve a kutatás, tanítás és szolgáltatás intézményi prioritásaira fordítsák. A tagállamoknak kell felépíteni és jutalmazni az egyetemeken belüli irányítási és vezetési kapacitásokat. Ezt megtehetik az egyetemi irányítási és vezetési képzésnek szentelt nemzeti testületek felállításával, amelyek tanulhatnak a már meglévőktől.

Az egyetemeknek képesnek kell lenniük tanítási és kutatási menetrendjük átalakítására a meglévő területeken való új fejlemények és a tudományos kutatás új vonulatai által nyújtott lehetőségek kihasználása érdekében. Ehhez nem annyira a tudományágakra, mint inkább a kutatási területekre kell koncentrálni, szorosabban összekötve azokat a kapcsolódó vagy kiegészítő területekkel (beleértve a humán- és társadalomtudományokat), továbbá megerősítve a hallgatók, kutatók és kutatócsoportok közötti kölcsönhatást a tudományágak, ágazatok és kutatási szervezetek közötti nagyobb mobilitás által.

Mindehhez a személyzeti igazgatás, az értékelési és finanszírozási kritériumok, a tanítás és a tantervek, és mindenekelőtt a kutatás és a kutatási képzés új intézményi és szervezeti megközelítésére van szükség.

Általánosabb értelemben az egyetemeknek közvetlenebbül kell szembenézni az élethosszig tartó tanulás menetrendjéből fakadó kihívásokkal és lehetőségekkel. Az élethosszig tartó tanulás kihívása megköveteli az egyetemektől, hogy nyitottabbak legyenek az életciklusukban már előbbre tartó potenciális hallgatók befogadására. Ez lehetőséget jelent az egyetemeknek, mivel lehet, hogy a várható demográfiai változások következtében a közvetlenül a középiskolából kilépő hallgatók beiskolázási aránya egyébként csökkenne a következő években.

Finanszírozás dimenziói

Az „Együttműködés” egyedi program a közösségi pénzügyi részvétel teljes összege 1 400 millió EUR. Minden egyes tematikus területnek saját költségvetési tétele van biztosítva az Európai Unió általános költségvetésében.

Az Európai Unió pénzügyi érdekeivel összhangban megfelelő intézkedéseket kell hozni mind a megítélt pénzügyi támogatás hatékonyságának, mind a rendelkezésre bocsátott pénzeszközök eredményes felhasználásának nyomon követésére a szabálytalanságok és a csalás megelőzése érdekében, és meg kell tenni a szükséges lépéseket az eltűnt, alaptalanul kifizetett vagy szabálytalanul felhasznált pénzeszközök visszaszerzésére az európai jogszabályok értelmében.²⁷⁵

A keretprogram vonatkozásában biztosítani kell a hatékony és eredményes pénzgazdálkodást, a lehető leghatékonyabb és leginkább felhasználóbarát végrehajtást, valamint a jogbiztonságot és valamennyi résztvevőnek a programhoz való hozzáférését.

²⁷⁵ HL L 292., 1996.11.15., 2.o., HL L 136., 1999.5.31. 1.o.

A nemzetközi megállapodás keretében mindkét fél maga viseli az irányítóbizottság ülésein való részvétel költségeit. Eltérő megállapodás hiányában azonban az ülés házigazdájának szerepet betöltő fél viseli az utazási és szállásköltségeken kívüli azon költségeket, melyek közvetlenül az irányítóbizottság üléseihez kapcsolódnak. Mindkét fél saját maga felel az együttműködési tevékenységek keretében folytatott tevékenységeinek ellenőrzéséért, beleértve az összes résztvevő által végzett tevékenységeket. Az ellenőrzéseket mindkét fél saját, szokásos gyakorlatainak megfelelően végzi.

Az egyedi program céljaival összhangban az Unió támogatást nyújt (koordinációs és támogatási tevékenység) az Európai Beruházási Banknak (EBB), mint a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus kockázatmegosztási partnerének. A Közösség és az EBB által társfinanszírozott kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus célja a magánszektor kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs (KTF), valamint innovációs befektetéseinek előmozdítása Európa egészében.

A kockázat megosztási pénzügyi mechanizmus valamennyi tagállamban és társult országban igénybe vehető annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi tagállamban valamennyi jogalany, méretétől függetlenül részesedhessen ebből a támogatásból a támogatható projektekben végzett tevékenységei finanszírozása érdekében.

Az egyetemeket inkább annak alapján kell finanszírozni, amit tesznek, nem annak alapján, amik, a finanszírozást a megfelelő eredményekre, nem pedig a bemeneti oldalra összpontosítva, és a finanszírozást az intézményi profilok változatosságához igazítva²⁷⁶. Az egyetemeknek nagyobb felelősséget kell vállalniuk saját hosszú távú pénzügyi fenntarthatóságukért, különösen a kutatás terén: ez feltételezi kutatási finanszírozási portfólióik proaktív diverzifikációját a vállalkozásokkal (beleértve a határokon átnyúló konzorciumokat), alapítványokkal és más magánszférából származó forrásokkal való együttműködés által.

Minden egyes országnak meg kell tehát találnia a helyes egyensúlyt az alap-, a versenyképes és az eredményalapú finanszírozás között (amelyet szilárd minőségbiztosítási rendszer támaszt alá) a felsőoktatás és az egyetemi kutatás számára. A versenyképes finanszírozást intézményi értékelési rendszerekre és diverzifikált teljesítménymutatókra kell alapozni, világosan meghatározott célokkal és a nemzetközi teljesítményértékelés által támogatott mutatókkal mind a bemeneti oldal, mind a gazdasági és társadalmi eredmények tekintetében.

Személyzeti dimenziók

Ebbe a dimenzióba soroljuk a kutatókat és tanárokat az egyetemeken és főiskolákon úgy, mint a kutatókat a kutató intézetekben és kiválósági központokban továbbá a szolgálati és technikai személyzetet.

Az európai kutatás és technológia területén a humán tényező mennyiségi és minőségi erősítése az egyének ösztönzésével, hogy a kutatói pályát válasszák, az európai

²⁷⁶ A kutatást végző egyetemeket nem lehet ugyanazon az alapon értékelni és finanszírozni, mint más, a kutatásban gyengébb, azonban a hátrányos helyzetű hallgatók integrálásában vagy a helyi ipar és szolgáltatások tevékeny motorjaként való működésben erősebb egyetemeket. A kutatási tevékenységet végző egyetemek esetében a végzősök aránya, az átlagos tanulmányi idő és a diplomás foglalkoztatottság aránya mellett más kritériumokat is figyelembe kell venni: a kutatási eredményeket, a sikeres versenyképes finanszírozási pályázatokat, publikációkat, hivatkozásokat, szabadalmakat, licenciat, egyetemi kitüntetések és/vagy nemzetközi partnerségeket stb.

kutatók bátorításával, hogy Európában maradjanak, valamint a világ kutatóinak Európába vonzásával, ezáltal téve vonzóbbá Európát a legkiválóbb kutatók számára.

A jelentős számú és magasán képzett kutatók megléte szükséges feltétele a tudomány előrehaladásának és az innováció támogatásának, ugyanakkor fontos tényezője a kutatásokba való állami és magánszervezetek általi befektetések vonzásának és fenntartásának. Míg világszinten a verseny egyre fokozódik, a kutatók számára egy nyílt és a megkülönböztetés minden formájától mentes európai munkaerőpiac kifejlesztése és a kutatók szakismereteinek és karrierlehetőségeinek diverzifikációja alapvető fontosságú a kutatók mozgásának és ismereteik terjesztésének támogatása érdekében, Európán belül és világvizonylatban egyaránt.

Az egyetemeknek képeseknek kell lenni arra, hogy a legjobb egyetemi tanárokat és kutatókat vonzzák magukhoz, őket rugalmas, nyílt és átlátható eljárások útján vegyék fel, a kutatás- vagy csoportvezetők számára teljes kutatási függetlenséget biztosítsanak és vonzó szakmai előmeneteli lehetőségeket kínáljanak az alkalmazottak számára.²⁷⁷

Doktori képzés szinten a hivatásos kutatói pályára készülőknél a kutatási technikákon felül jártasságot kell szerezniük a kutatás- és a szellemi tulajdonjog-menedzsment, a kommunikáció, a hálózatépítés, a vállalkozói készségek és a csapatmunka terén. A tudomány oktatását a karrierhez kapcsolódó fellépéseket, valamint a tudomány oktatásának új módszereivel kapcsolatos kutatási és koordinációs fellépéseket a társadalom határozza meg.

Az európai kutatás minőségének javítását lehet elérni az Európán kívüli kutatótehetségek Európába vonzásával, és az Európán kívüli kutatókkal folytatott kölcsönösen előnyös kutatási együttműködés előmozdításával. Ennek megvalósítása a kutatók cseréjét támogató partnerségekkel történhet.

E fellépések végrehajtása az "Együttműködés" programok keretében megvalósuló nemzetközi tevékenységekkel összhangban történik.

Összegezve

Az európai kutatás keretében olyan kutatási és oktatási projekteket kell megvalósítani, amelyekhez nem társul politikai döntéshozatal, de amelyek teljes időtartamuk alatt nagyfokú tudományos és pénzügyi szakértelmet igényelnek. A tudás terjesztése és átadása az európai kutatási tevékenységek egyik legfontosabb hozzáadott értéke. A kutatási eredmények közzlése és terjesztése fontos összetevője ez európai kutatási és oktatási térségnek. Védeni kell a szellemi tulajdonjogokat, többek között a hamisítás elleni küzdelem támogatásának összefüggésében is.

Az európai tudományos rendszer erősítése és javítása és a következő kérdések kezelése is fontos:

- a politika kialakítását (beleértve a kockázatkezelést) célzó tudományos tanácsadás és szakértői vélemények felhasználásának javítása és hatásának figyelemmel kísérése,
- a tudományos publikációk jövője és a tudományos publikációk jobb hozzáférhetőségét célzó intézkedések annak érdekében, hogy az érdeklődők azokba betekinthessenek,

²⁷⁷ A kutatókra vonatkozó eljárásoknak összhangban kell lenniük a Kutatók Európai Chartájáról és a kutatók felvételi eljárásának magatartási kódexéről szóló C (2005) 576 bizottsági ajánlással.

- a visszaélésre és csalásra okot adó tudományos területekre vonatkozó biztosítékok,
- a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kutatás és oktatás, beleértve a nemek közötti egyenlőség dimenziójának integrálását a kutatás és oktatás minden területén, valamint a nők kutatásban, oktatásban és a tudományos döntéshozó szervezetekben betöltött szerepének előmozdítását,
- a gyermekek és a fiatalok tekintetében a tudomány iránti figyelemfelkeltő, nyitott környezet kialakítása.
- véleménynyilvánítás és vita a rendészeti tudományról, kutatásról és oktatásról, valamint azoknak a társadalomban elfoglalt helyéről, figyelmet fordítva az olyan tudományágakra, mint a rendészet tudomány története, elmélete, gyakorlata, etikája, jogi alapja, szociológiája és filozófiája.

Ezek az európai gondolatok különösen kutatási projektek, tanulmányok, hálózatba szervezés és cserék, nyilvános rendezvények és kezdeményezések, díjak, felmérések és adatgyűjtés formájában valósulhatnak meg. A folytatódó globalizáció azt jelenti, hogy az Európai Felsőoktatási Térségnek és az Európai Kutatási Térségnek teljesen nyitottnak kell lennie a világ felé, és világszinten versenyképes szereplőivé kell válnia. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha Európa komoly erőfeszítéseket tesz az egyetemek minőségének javításáért, illetve vonzerejük és globális ismertségük növeléséért.

Felhasznált irodalom

1. Ladislav Berží: Teória policajno-bezpečnostných služieb. (Všeobecná časť). Bratislava: A PZ. 1996.
2. Virányi Gergely: A Bologna Folyamat és megvalósítása a hazai rendészeti felsőoktatásban. Határrendészeti Tanulmányok. 2004/2. szám 76-91 o.
3. Hans-Gerd Jaschke: Rendészettudomány – Egy európai megközelítés. CEPOL 2008.
4. Viktor Knapp: Vědecká propedeutika. VO PF UK. Bratislava. 1993.